

КОМУНІКАТИВНА СИТУАЦІЯ ЯК КАТЕГОРІЯ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Адекватне сприйняття повідомлення та забезпечення повноцінного перекладу неможливе без контекстуального аналізу сукупності значень полісемантичних лексичних одиниць шляхом їх співвіднесення з ситуацією спілкування та зі "слідами" колишніх ситуацій", які збереглися у пам'яті мовця та адресата (I, 27). Комунікативну ситуацію розглядають як вторинний паралінгвістичний компонент комунікації, як "своєрідний тематичний індекс усієї комунікації" (2,59).

Поняття "комунікативна ситуація" включає цілу низку комунікативно релевантних чинників, які прямо чи опосередковано впливають на комунікативний процес: комунікативну інтенцію мовця, форму спілкування, умови спілкування, соціально обумовлені відносини між комунікантами.

Зображена в тексті ситуація, чи текстова ситуація, реалізується в тексті через контекст і у вигляді контексту. Ситуація є сукупність реальних умов протікання комунікації, у той час як контекст відноситься безпосередньо до мовної матерії .

У поняття контексту входять наступні складові: 1) ситуативний контекст; 2) експліцитний вербальний контекст; 3) експліцитний невербальний контекст 4) імпліцитний контекст (досвід попередніх комунікативних ситуацій).

Частиною широкого паралінгвістичного (невербального) контексту є типізовані фізичні прояви мовця, покликані орієнтувати адресата на однозначне сприйняття змісту повідомлення. Вони реалізуються в жестах і міміці визначають "концептуальний і прагматичний простір" комунікації (3, 98).

Зокрема, людське обличчя визнається дуже складним і важливим комунікативним каналом, здатним передавати емоційний і змістовний підтекст словесно вираженого змісту, робити спілкування більш ефективним, реалізувати зворотній зв'язок, регулювати хід комунікації, координувати послідовність реплік, регулювати саму процедуру спілкування

Аналіз невербальних компонентів як індикаторів певного змісту дає можливість зробити висновок про те, що в більшості випадків саме невербальні чинники комунікативної ситуації є фактором, який зумовлює реалізацію того чи іншого прагматичного змісту. Меншу залежність від контексту виявляють типізовані невербальні компоненти, які мають символічне, ритуально чи етикетно обумовлене значення (наприклад, загрозливий жест, рукостискання, повітряний поцілунок і ін.). Вони використовуються регулярно і передбачувано в рамках певних комунікативних ситуацій.

Невербальні компоненти комунікативної ситуації пов'язані не тільки з безпосередньою ситуацією спілкування, але й відбивають об'єктивні фактори тієї ситуації, що спричинила певний емоційний стан мовця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горелов И.Н. Невербальные компоненты коммуникации. – М.: Наука, 1980. - 104 с.
2. Колшанский Г.В. Паралингвистика. - М.: Наука, 1974. - 81 с.
3. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: Монографическое учебное пособие. – К. –

Издательство украинского фитосоциологического центра, 2002.
– 336 с.